

237304

UNIREA ARDEALULUI

EVOCATĂ DE

IULIU MANIU

Conferință ținută la Radio-București

în 24 Ianuarie 1934

CU DOUĂ ANEXE:

1. Raport despre activitatea Consiliului Dirigent.
2. Tabloul principalilor conducători ai primei organizații de stat românești din Ardeal și Banat.

UNIREA ARDEALULUI

EVOCATĂ DE

IULIU MANIU

Conferință ținută la Radio—București
BCU Cluj / Central University Library Cluj
în 24 Ianuarie 1934

CU DOUĂ ANEXE:

1. Raport despre activitatea Consiliului Dirigent.
2. Tabloul principalilor conducători ai primei organizații de stat românești din Ardeal și Banat.

Tipografia Națională S. A. Cluj, Strada Regina Maria No. 36

BCU Cluj-Napoca

RBCFG201502634

Julian Marin

Vremea se dapănă pe nesimţite. Pătura anilor se aşează tot mai groasă deasupra faptelor trecutului, şi tot mai largi sunt golurile din şirul oamenilor, cari au trăit şi au lucrat în zilele pline de glorie şi de greutăţi, în cari s'a pus stăpânire românească asupra Ardealului şi Banatului şi s'a încheiat unitatea Românilor. Cei ce au activat în anii de epocale prefaceri din jurul anului 1918 sunt tot mai puşini. Tot mai puşini trăiesc din cei, căroro soarta le-a dat mulţumirea să aibă un rol de conducere în evenimentele de atunci.

Copiii, cari s'au născut în vremea, când se munceau neamurile în războiul cel mare, — chiar cei ai căror ochi au cuprins mai întâi cer liber deasupra ţării lor libere, — azi sunt în pragul bărbăţiei. Pentru generaţia tânără anii 1914—1920 sunt istorie, sunt ani netrăiţi de ea, formează o epocă, pe care nu o pot cunoaşte decât din relatări.

Istoria acelor ani — în ceea-ce priveşte evenimentele din Ardeal — încă nu s'a scris. Curând după unire au început violente frământări politice, cari au preocupat pe cei cari avusere roluri hotărâtoare în anii 1918—1920, iar istorici au găsit alte întâmplări mai vechi pentru cercetările lor.

Şi totuşi generaţia tânără, care în chip firesc e socotită să continue o operă de clădire a măririi româneşti, nu poate rămâne fără cunoaşterea lucrurilor şi împrejurărilor între cari s'a frământat secole dearândul sufletul românesc dând curs evoluţiei politice a poporului românesc din Transilvania până s'a înfăptuit unirea ieî cu Ţara-Mamă. Cunoaşterea evenimentelor de atunci nu e numai o datorie faţă de sine: e o necesitate. Faptele luminoase şi mari ale trecutului, — gândurile, străduinţele, în-

făptuirile înaintașilor, alcătuiesc tradiția unui neam. Ori, tradiția națională e suportul moral, cel mai puternic, care face ca generațiile tinere să poată rezista tentațiunilor de oportunism în activitatea publică; — care face ca ele să poată continua drumul focului sfânt, căzut din mâinile celor ce l'au purtat până azi. Mai mult: tradiția nu numai ajută, ea poruncește. Cei ce au ajuns în snopul de raze, pe cari le aruncă trecutul, numai cu greu pot vedea clar, dar sunt împinși de puterea tradiției, ca și ei, la rândul lor să adăugească o rază îndrumătoare pentru alte generații.

Istoria anilor 1918—1920 e un puternic suport moral și hotărâtor îndreptar, indeosebi pentru noua generație românească a Transilvaniei.

Ea e chemată să deie multă trudă, mult suflet, multă abnegațiune în deceniile cari vor urma, decenii ce vor trebui să ridice la mare putere, la înaltă mărime România și Neamul Românesc. În munca ei de clădire, aceasta nouă generație trebuie să fie însuflețită de înălțătoarele fapte din trecutul Transilvaniei și din epoca Unirii, săvârșite de conducătorii de atunci ai Românilor ardeleni și bănățeni, și trebuie să fie ridicată în mândria ei națională — cunoscând, că înaintașii lor, conducătorii Români transilvăneni, nu au știut numai să lupte împotriva asupritorilor, nu au știut numai să opună dârzenia rezistenței față de cei ce opreau neamul lor în calea libertății și a propășirii, nu numai și-au păstrat limba, datinele și legea, — dar în ceasul izbăvirii au știut încadra, de azi pe mâine, ca prin vrajă, — ei de ei, intelectualii români ardeleni și bănățeni, — o întreagă organizație de stat.

Aceasta împrejurare dovedește caducitatea argumentului unguresc, care susține incapacitatea politică a Românilor ardeleni, de a organiza și susține un stat național; această împrejurare dovedește starea de desvoltare culturală înaltă, în care se găseau Românii ardeleni în clipa unirii; această împrejurare formează un titlu de drept pentru că nouile generații române ardeleni și bănățeană, să-și pre-

tindă întreagă partea de muncă și de onoare, slujind țintele vieții de stat ale României.

Cei ce au avut un rol în prefacerile istorice dela sfârșitul decadei a doua a veacului nostru, au datoriată să contribuie, obiectiv și onest, la stabilirea faptelor, așa după cum s'au petrecut, desvetind cel puțin crâmpoșele, din grandioasa pagină de atunci. Ele vor servi de învățăminte celor de azi, vor servi ca izvoare autentice istoricului de mâine.

În slujba acestei idei, cercul de studiu al P. N. T., secțiunea Ardeal, reeditează două lucrări politice, cari cuprind date obiective asupra vremilor de cari vorbeam. Ele izvoresc din cunoștințele nemijlocite și simțul de obiectivitate aceluia ce a avut cuvântul hotărâtor în viața politică a Românilor ardeleni două decenii înainte de unire, aceluia ce a fost spiritul conducător al revoluției din toamna anului 1918, al actului unirii din 1 Decembrie 1918 și pe urmă a fost președintele celei dintâi guvernări românești asupra Ardealului și Banatului desrobite dl. Iuliu Maniu.

Fie, ca din schițarea vremilor de atunci, cei de azi să crească în sentimentul și mândria lor națională, să fie întăriți în hotărârea lor, de a fi cetățeni vrednici ai României, născută din atâtea jertfă și clădită de atâtea generații de Români vrednici de pretutindeni.

Alături de conferința ținută de dl. Iuliu Maniu la Radio, în ziua de 24 Ianuarie 1934, și de raportul d-sale din 1920 despre activitatea Consiliului Dirigent, broșura mai cuprinde și un tablou al principalilor colaboratori aflați în serviciile centrale și în fruntea serviciilor județene la organizarea vieții de stat românești, săvârșită de Consiliul Dirigent, în Dacia superioară.

UNIREA ARDEALULUI

CONFERINȚA DLUI IULIU MANIU ȚINUTĂ LA RADIO—BUCUREȘTI

Răsunau încă tunurile pe front și măcelul îngrozitor era încă în plin curs, când în 18 Octombrie 1918 d. Alexandru Vaida-Voevod a citit în parlamentul din Budapesta declarația Comitetului Național Român prin care se proclama independența Națiunii Române din Ungaria și rupea Ardealului, Banatului, Crisanei și a Maramureșului de Monarhia austro-ungară.

Deputații maghiari au izbucnit într'un infernal vacarm și multă lume a rămas uimită de acest pas cutezat al reprezentanților Poporului Românesc și de curajul extraordinar al deputaților români de a proclama sfășierea țării ungurești în însuși parlamentul ei.

Orbiți unii de patimi, lipsiți alții de cunoștința chestiunii, nu și-au dat seama, că declarația pronunțată era actul final și logic al primei epoci în evoluția politică a Poporului Românesc din Ungaria și începutul celei de a doua: a acțiunii oficiale și fățișe pentru unirea lui cu Vechiul Regal, nizuință, care încălzea inima și oțelea voința fiecărui român de atâta vreme.

Pentru că **L**originea unirei tuturor românilor izvoarește din dorul de libertate și din simțul necesității absolute de unire a forțelor răzlețe, care a trăit neîntrerupt în subconștientul Poporului Românesc și care a eșit la suprafață îndată ce la faptul unității limbei s'a adaus conștiința aceleiași origini latine, a aceleiași concepțiuni de viață și s'a putut stabili științificește dreptul neamului românesc de a-și realiza „România Unită“.]

Dar până aici a trebuit să treacă multă vreme și să se schimbe din timp în timp vestmântul gândirei

sale politice, la baza căreia stătea însă totdeauna a-
celas dor de libertate și acelaș instinct național.

La început el se resuma în formularea preten-
țiunilor de libertate individuală și de eliberare a cla-
sei țărănești cumplit robite prin groaznica iobăgie în
care trăia. Apoi în manifestarea nizuinței de liberta-
te confesională, ca o necesitate sufletească pe urma
persecuției ce suferea „legea românească“.

Scurt după aceasta, chiar concomitent, — multu-
mită împrejurării, că românii cu mică excepțiune a
„grănicerilor și răzesilor numiți „armalisti“ erau toți
iobagi, iar feudali, afară de câțiva nobili români,
foarte puțini, cari și-au păstrat caracterul românesc,
erau cu toții maghiari, opresiunea de clasă, intole-
ranța religioasă și persecuția națională se îndreptau
toate contra aceluiaș popor românesc, lipsit de ori-
ce influență în viața de stat, — nizuintele de li-
bertate personală, de eliberare a clasei țărănești și
de egalitate a confesiunilor, s'au prefăcut într'o lup-
tă concentrică și constientă, pentru libertate na-
țională, proclamată în 1848 în Blaj pe Câmpul Li-
bertății, ca desiderat colectiv al românilor din Tran-
silvania.

Nizuința politică pentru libertatea națională ast-
fel concepută evoluiază mai departe în 1849, când
Românii cer dela Impărat organizarea lor națio-
nală, separată de celelalte popoare ale Monarhiei
habsburgice, pentru toți Românii din Monarhie.

După introducerea dualismului, Românii cer
prin programul din 1867 din Miercurea și prin cel
din 1881 din Sibiu autonomia Ardealului, iar prin
programul din 1905 recunoașterea Poporului Ro-
mân din Transilvania și din întreaga Ungarie de
individualitate politică alcătuitoare de Stat și în-
zestrarea lui cu toate atribuțiunile naționale.

Românii din Transilvania sperau încă în posi-
bilitatea unei vieți demne în cadrele monarhiei aus-
tro-ungare. Politica externă a României libere era
îndrumată cu asentimentul tuturor partidelor poli-
tice spre Puterile Centrale cu tendința de a slăbi

Rusia și de a elibera întâi Basarabia. Aceasta speranță politică însă nu putea împiedeca esirea la suprafață din ce în ce mai pronunțată a dorului de unire a tuturor Românilor, care a luat un neînchipuit avânt prin Unirea Principatelor a cărei zi o serbătorim acum și prin ridicarea lor la regalitate, grandioasa operă realizată de Domnitorul Cuza, Regele Carol I, Ion Brătianu bătrânul și Mihail Cogălniceanu, a căror icoane împodobeau păreții caselor umile din Ardeal, sau se ascudeau dinaintea ochilor jandarmilor în cărțile des răsfoite ale bibliotecilor modeste.

Pilda strălucită a Italiei și Germaniei unite, contactul personal, cultural și economic nespus de ușurat prin perfecționarea mijloacelor de comunicație, stabilirea unei limbi comune literare, proclamarea Bucureștilor de centru cultural, de unde răsare soarele tuturor românilor, influența profesoriilor ardeleni, cari au fost primiți cu porți largi în liceele Olteniei, Munteniei și Moldovei, activitatea Academiei Române și cercetările, tot mai temeinice ale istoricilor români asupra influenței reciproce a provinciilor românești, manifestările Ligei Culturale și a studentimei universitare, schimbul zilnic de ziare au încheșat sufletele tuturor românilor într-o cândire și mișcare iredentistă conștientă, care aștepta numai ocazia să izbucnească într-o acțiune fățișă pentru realizarea Unității Naționale.

Gândirea politică a românilor de a-si consolida viitorul național în cadrele Monarhiei austro-ungare nu mai putea rezista sentimentului general. Mai ales nu după lovitura decisivă ce-i dăduse acestei gândiri războiul balcanic din 1913. Acest război ridicase extraordinar prestigiul României și al Regelui Carol I și dăduse prilej Austro-Ungariei de a-si descoperi complect dușmănia față de România prin nizuința ei de a o împiedeca să perceapă fructele victoriei sale.

Poporul românesc din Transilvania, împreună cu mulți bărbați de stat ai României, s'au convins,

**Războiul
balcanic:
o răscruce
decizivă**

că politica Monarhiei austro-ungare a luncat cu totul pe mâna maghiarilor, că bărbații de stat maghiari sunt definitiv hotărâți să păstreze atitudinea lor ostilă față de poporul românesc de pretutindeni și că în consecință nu mai poate spera nimic nici dela Monarhia austro-ungară, nici dela Impăratul ei și că mântuirea poporului românesc nu se poate spera decât dela București, credință afirmată de mine în anul 1913 în modul cel mai clar posibil pe acelea vremuri în „Românul“ din Arad, oficiosul de pe atunci al partidului național.

Asasinarea arhiducelui mostenitor Franz Ferdinand, care era ultima nădejde pentru introducerea unei epoce de dreptate în Ungaria, a distrus și ultimele legături sufletesti ale Românilor din Ardeal, Banat, Crișana și Maramureș cu monarhia habsburgică.

Astfel izbucnirea războiului mondial a găsit poporul românesc sufleteste complet pregătit pentru ruperea sa de Monarhia austro-ungară și pentru intrarea lui în acțiune în scopul realizării unității naționale.

Astfel revoluțiile izolate iobăgești de pe vremuri, revoluția lui Horia și acțiunea lui Inocențiu Micu Clain în secolul al 18-lea, adunarea națională din Blaj la 1848 cu Simion Bărnuțiu, Șaguna și Avram Iancu, adunarea din acelaș an din Lugoj cu Murgu, programul național din 1881, cu acțiunea memorandistă alui dr. Rațiu, Lucaci și Coroianu, programul din 1905 cu mișcarea activistă, nu au fost decât semne chilometrice luminoase în drumul larg de atâtea-ori udat cu sânge al evoluției gândirii politice a poporului românesc, care a dus în mod logic la proclamarea unității naționale, întâmplată la 1 Decembrie 1918 la Alba-Iulia.

În timpul ultimei faze a acestei evoluții Germania se pregătea de război pentru a-și asigura drumul spre Orient. Austro-Ungaria continua acțiunea sa de expansiune în Balcani, prin anexiunea Bosniei și Herțegovinei, iar Ungaria își continua feroce politica sa de opresiune a minorităților etnice. Ma-

ghiarizarea bisericeii și a școlilor românești, colonizarea maghiarilor în ținuturi compacte românești, pauperizarea poporului românesc și excluderea lui din viața de stat și administrativă, erau mijloacele de realizare a tendinței consecvente de a rupe continuitatea geografică a poporului românesc, de a-i distruge unitatea culturală și prin aceasta a-i reduce valoarea lui etnică și importanța lui internațională. Era evident, că maghiarii vreau să pună stăpânirea lor asupra Ardealului, Banatului, Crișanei și Maramureșului și din punct de vedere etnic și economic, după ce politicește reușise să le subjuge. În fața acestei groaznice ofensive contra întregului neam românesc, *Românii transilvăneni, cari cunoșteau pregătirile, ce se făceau, și mai știau, că poporul, care va reuși să rămână stăpân asupra Ardealului, această minunată fortăreață naturală, va stăpâni în mod definitiv și Gurile Dunării, au pus cu ultima energie toată puterea lor în serviciul întregului neam românesc pentru respingerea acestei ofensive formidabile.*

Sute de întemnițați politici, școli și biserici românești închise, averi și familii românești distruse, au rămas pe câmpul de bătăie a acestei lupte de apărare, fără să fi stabilit un moment dărzenia ei și jură să fi scăzut cât de puțin nădejdea izbândei.

Acestei înțelegeri profunde a situației și acestei nerezumțe de a sta în slujba neamului românesc de pretutindeni, se poate mulțumi, că au rămas zadarnice toate încercările puterii de stat maghiare de a înjgheba un partid moderat românesc în Transilvania pentru a rupe prin el solidaritatea politică a poporului românesc.

Această dorință nebiruită de a realiza unitatea națională, care lua zi de zi forme mai concrete, a făcut să rămână fără rezultat și înainte și după izbucnirea războiului încercările de împăciuire ale contelui Ștefan Tisza, care, dacă ar fi reușit, ar fi însemnat pentru români amorțirea, iar nu desnobirea lor.

Aceeaş voinţa de a termina definitiv procesul milenar de desrobire a poporului românesc din Transilvania, prin întemeierea României Unite a făcut ca contrar atitudinii conducerii celorlalte popoare din Austro-Ungaria, Comitetul Naţional al poporului românesc, prezidat de neînfrântul suptător şi conducător naţional Gheorghe Pop de Băseşti, nu a făcut nici o declaraţie de adesiune şi de fidelitate către Monarhia austro-ungară în decursul războiului mondial, din contră, membrii importanţi ai acestui Comitet, mulţi intelectuali şi gazetari transilvăneni, în frunte cu părintele Lucaci, Goga, Sever Bocu, Voicu Nişescu, Ghiţă Pop, Tasiăuanu şi alţii, au trecut graniţa pentru a arăta opiniei publice din Vechiul Regat şi lumii întregi adevărata credinţă şi dorinţă a poporului românesc de peste Carpaţi, iar alţii s-au înrolat ca voluntari în armata română încă înainte de ce ea ar fi trecut Carpaţii.

Aceeaş spirit de jertfă şi aceeaş credinţă au făcut să treacă încă înainte de intrarea României în război mii şi mii de soldaţi români din Austro-Ungaria, ca prizonieri la ruşi, la italieni şi francezi, ca pe urmă să se înroleze ca voluntari legionari în armatele Antantei şi apoi în momentele cele mai tragice cei din Rusia să se prezinte sub conducerea lui Victor Deleu în capitala Moldovei pentru a fi prezenţi când trebuia adusă suprema jertfă pentru izbânda idealului comun.

Aceeaş vedere clară a făcut ca delegaţii Comitetului Naţional — Aurel C. Popovici, Vasile Goldiş împreună cu mine — în primăvara anului 1915, chemaţi anume la Viena, să refuze cererea lui Erzberger, trimisul special al Impăratului Wilhelm, de a adresa României libere un apel de neputinătate binevoitoare măcar pentru Puterile Centrale. Refuz, care a pricinuit multe persecuţii şi a pretins multe jertfe.

**Atitudinea
Vechiului
Regat**

În acelaş timp procesul îşi făcea cursul său natural în Vechiul Regat. Instinctul naţional, care-şi găsi cei mai elocvenţi interpretatori, Tache Ionescu, Nicu Filipescu, Barbu Delavrancea, Nicolae Iorga şi

alții, își făcea datoria. Nimeni nu voia să știe de înfrățirea armelor României cu cele ale Puterilor Centrale. Animatorii vizionari ai unui neam de atâteaori încercat au avut câștig de cauză. Înțelepciunea și simțul de datorie a Regelui Carol I și al Regelui Ferdinand au înăbușit glasul sangelui lor. Veșnică recunoștință. Lor, România a intrat în război, alături de Antanta. Ion I. C. Brătianu a luat răspunderea politică și istorică pentru acest pas decisiv, părăsind aliați vechi pentru a înfăptui nizuința Românilor de pretutindeni. Niciodată un bărbat de stat cu răspundere n'a fost mai mult în nota, în tradiția și în cursul aspirațiilor naționale decât Ion I. C. Brătianu în acel moment. De aceea figura lui împuneă cu alții Tache Ionescu și Nicolae Filipescu, via străluci pururea în amintirea neamului românesc.

Doi ani de crâncen război cu cele mai varii peneții și cele mai tragice complicațiuni! cât sânge, câte lacrimi, câte victorii și câte înfrângeri n'a văzut pământul românesc în acești doi ani. Câte pilde mălțătoare de antic eroism și de mari virtuți militare n'au dat generalii, ofițerii și soldații români, până în fine s'a putut prăznuși victoria definitivă alături de aliați, intrând pe urma, armata Regelui Ferdinand, condusă de Mareșalul Prezan și generalul Mărdărescu triumfai în capitala Ungariei.

Dar înainte de aceasta definitivă victorie a devenit tot mai mult accentuat în opinia publică monimială un principiu care era o veche dorință a poporului românesc. Wilson, nemuritorul președinte al Statelor Unite americane a propus principiul de autodeterminare a popoarelor, drept bază a aranjamentelor de după război. Aproape toate manifestațiile poporului românesc din Monarchia Habsburgică, dar mai ales adunarea națională dela Blaj din 1848 și conferințele naționale din Sibiu reclamau pentru poporul românesc acest drept de autodeterminare și în consecință îndată după proclamarea principiilor wilsoniene Comitetul Național Român s'a întrunit la Oradea și a hotărât să pună imediat

**Revoluția
națională**

în practică acest principiu în senzul ruperii poporului românesc cu întreg teritoriul ce-l locuiește de Monarhia austro-ungară și a însărcinat cu citirea declarației făcute în acest senz pe Alexandru Vaida-Voevod, cecece s'a și întâmplat la 18 Octombrie 1918.

Comitetul Național a luat în mână imediat frânele conducerii poporului românesc. M'a însărcinat cu conducerea afacerilor externe și mutare în care calitate am convocat la o adunare pe toți ofițerii români aflători în Viena, am constituit Statul ofițerilor și soldaților români și cu ajutorul neprețuit al marelui general Baron Boeriu numit secretar general și al căpitanilor Ilcusu și Traian Popa și a românilor bucovineni din Viena, în frunte cu d. Isopescu Grecul și Teofil Simionovici, am luat sub conducere efectivă regimentele românești 64 din Viena, 2 și 51 din Praga, aceste din urmă făcând revoluționarilor cehi posibila preluarea puterii publice, fără vărsare de sânge. Succesiv s'au pus în revoltă toate unitățile militare, ce se reîntorceau de pe front, o acțiune eroică, căreia au căzut jertfă mulți ofițeri români transilvăneni, împușcați de comandanții regimentelor unităților puse în revoltă. Era un interes extraordinar ca soldații români să nu se reîntoarcă de pe frontul rupt al Puterilor Centrale în unități militare încheigate și sub disciplină străină, ci ei să fie scurși succesiv în garnizoanele lor, jurați sub steagul românesc și în disciplină românească. Intr'un moment dat drept rezultat al acestei acțiuni să găseau în Viena peste 20 mii, iar în Wiener-Neustadt peste 70.000 soldați români, cari erau singura forță militară disciplinată în Viena, unde între timp izbucnise revoluția.

În acelaș timp în Budapesta s'a constituit Consiliul Național Român, sub prezidenția lui Ștefan Ciceo-Pop, în care intrase și socialiștii români sub conducerea distinșilor patrioți Flueraș și Jumanca, adânc înțelegători ai glasului sângelui și al spiritului vremii. A intrat în revoluție întreg poporul românesc din Ardeal, Banat, Crișana și Maramureș,

s'au constituit pretutindeni consilii naționale românești, cari au luat în cele mai multe părți puterea publică în mână, au fost alungați jandarmii maghiari, s'au pus în revoltă regimentele românești și s'au constituit gărzile și legiunile românești.

Astfel pregătite lucrurile, Consiliul Național a pus în curs procedura de autodeterminare oficială și solemnă a poporului românesc. A lansat un apel lămuritor către popoarele civilizate ale lumii și a convocat adunarea națională pe 1 Decembrie 1918 la Alba-Iulia, pentru proclamarea unirii tuturor românilor într'un singur stat.

Înzadar a fost toată străduința guvernului unguresc de a câștiga pe români cu cele mai seducătoare promisiuni, înzădar a fost rugămintea și amenințările arhiducelui Iosif, adresate trimisului Consiliului Național, Alexandru Vaida-Voevod, de a cere orice, căci toate se vor împlini, numai alăturarea către România să nu se decidă, înzadar a fost străduința ministrului ungar Jászi Oscar în Arad și pe urmă în Budapesta de a îndupleca pe români la acceptarea unei soluții transactionale. Înzădar, pentru că întreaga suflare românească era tranșantă în atitudinea ei: unire, sau moarte!

Adunarea națională din Alba-Iulia presidată de Gheorghe Pop de Băsești și apoi de Ștefan Ciceo-Pop, în prezența tuturor arhierilor români, a reprezentanților tuturor asociațiilor și institutelor române, a deputaților aleși câte doi din fiecare cerc electoral și alor peste 130.000 români, adunați la Alba-Iulia din toate părțile Ardealului, Banatului, Crișanei și a Maramureșului, la 1 Decembrie 1918 a proclamat, conform propunerii Consiliului Național Român, prezentată de Vasile Goldiș, Unirea definitivă și necondiționată a tuturor românilor din Ardeal, Banat, Crișana și Maramureș, împreună cu toate teritoriile, pe cari le locuiesc, cu regatul României.

Astfel s'a terminat grandioasa epopee a luptelor naționale a românilor de peste Carpați, duse timp de atâtea secole, trecând prin temniți și sub spân-

Decretarea Unirii

Adunarea națională dela Alba-Iulia

zurătoare, zdrobiți în roată și arși pe rug, petrecând victorii și înfrângeri, vărsând lacrimi și sânge, înfruntând persecuții și ademeniri, suportându-le toate sub scutul geniului latin și al credinței, că servesc o cauză dreaptă.]

Adunarea națională a ales un Mare Stat, sub prezența lui Gh. Pop de Băsești, vicepreședinți fiind A. Bârsan și Teodor Mihali, iar acesta a delegat sub prezența mea un Consiliu Dirigent, compus din: V. Goldiș, vicepreședinte, Vasile Lucaci, Alexandru Vaida-Voevod, Ștefan Ciceo-Pop, Aurel Vlad, O. Goga, Ion Suciș, Valer Braniște, Aurel Lazar, Romiul Boilă, Victor Bontescu, Emil Hațieganu, I. Flueraș, Iosif Jumanca, Mihai Popovici și Tiberiu Brediceanu și l-a investit cu puteri discreționale de a face tot ce va găsi bun și necesar pentru realizarea hotărârei luate: unire cu Vechiul Regat și înstăpânirea guvernării și administrației românești în Ardeal, Banat, Crișana și Maramureș.

Misiunea era extrem de grea, fiindcă armistițiul încheiat de Puterile Centrale la Belgrad, stabilind ca Ungaria să rămână în administrarea ei proprie până la terminarea Conferinței de pace, având doar dreptul ca trupele române să intre în Ardeal până la Mureș, afară de Banat, pe care trebuie să-l ocupe trupele franceze. Ar fi fost însă o mare primejdie să lăsăm să se înjghebeze din nou o guvernare și administrație maghiară în ținuturile românești, de aceea am hotărât, sub răspunderea mea, preluarea puterii de stat pentru aceste ținuturi în contra dispozițiilor armistițiului.

Consiliul Dirigent a nesocotit protestele des repetate ale colonelului Vix, reprezentantul militar al aliaților în Budapesta, a suportat fără a se lăsa tulburat în opera sa observațiunile comandamentului militar din Constantinopol, care într'un moment dat a trimis pe Generalul Berthelot să cerceteze, probabil în urma reclamațiilor Ungariei, activitatea Consiliului Dirigent desfășurată evident contrar dispozițiilor armistițiului din Belgrad, făcându-mă pe mine personal, răspunzător pentru nesocotirea ordinelor

conferinței de pace. Mulțumită activității extraordinar de valoroasă a generalului Rosetti, ofițer de legătură la comandamentul aliaților, generalul Berthelot și pe urmă, chiar Mareșalul d'Esperay comandantul suprem al frontului din Orient a găsit politicește îndreptățită și prevăzătoare acțiunea Consiliului Dirigent, care a preluat cu mari greutate guvernarea și administrarea Ardealului, Crișanei și a Maramureșului, iar pe urmă și a Banatului, a organizat învățământul național în frunte cu Universitatea din Cluj, a prefăcut și reorganizat toate serviciile publice, Căile Ferate și întregul serviciu de siguranță de stat și astfel a instăpânit după 2000 ani dominațiunea română în Dacia superioară.

Prin spirit de jertfă, prin curaj și tenacitate a reușit Vechiul Regat, Piemontul Românesc, să adune în jurul său toate provinciile românești, animate de acelaș dor frățesc de a fi pe veci împreună.

✕ Unitatea statului nostru izvorâtă din voința și jertfa tuturor românilor și realizată cu concursul neprețuit al Aliaților / noștri, ~~lășivare~~ ~~garanțiale~~ existenței sale în puterea de viață a neamului românesc și în faptul că ea este urmarea firească a unei evoluții istorice și o necesitate inexorabilă în aceste părți ale lumii. ✕

Să nu pierdem însă nici un moment din vedere, că înfăptuirea „României Unite“ este a se mulțumi la trei factori decisivi: forța etnică și sufletească a poporului românesc, simpatia și încrederea lumii civilizate și greșelile imense ale adversarilor noștri oprimatori și nedrepti. ✕

Să nu pierdem nici un moment din vedere, că unitatea națională și existența statului nostru așa cum el este, le vom putea păstra numai dacă vom ține seamă de acești trei factori hotărâtori.

În acest scop trebuie să folosim toată puterea statului pentru întărirea și dezvoltarea poporului românesc și a însușirilor sale atât de multiple și mobile, trebuie să dăm statului românesc și tuturor

**Imperati-
vele națio-
nale și idea-
luri noi**

instituțiilor sale caracterul nefalsificat românesc și să-l conducem sub influența însușirilor caracteristice românești, în spirit de toleranță și generozitate, de producțiune intensă și cruțare severă. Să folosim imensele bogății ale statului și izvorul necesat, care zace în puterea de producțiune a poporului românesc, pentru buna orânduială internă și siguranța externă a țării românești. Câmpiile mănoase, pădurile și bălțile imense, minele de aur, de cărbuni și petrol ne sunt dragi, dar ele au valoare pentru noi numai în raport cu ființa și existența poporului românesc pe aceste plaiuri. De aceea trebuie să le folosim pentru întărirea sufletească și trupească și asigurarea existenței dăinuitoare și în veci ascendente a poporului românesc. *Intreaga această bogăție trebuie să o exploatăm cu muncă febrilă și fără milă, pentru a face școli și spitale, biserici, institute de știință și arte și a înzestra și a organiza nebiruit falnica noastră armată română. Nu trebuie să lăsăm epuizate țintele noastre naționale prin realizarea unității noastre de stat. Vai de neamurile cari nu știu să-și propună în continuu noi și noi ținte de atins, noi și noi idealuri de realizat. Să sprijinim și să ocrotim frații noștri iubii rămași peste hotare, cari odată și odată ne vor prinde bine acolo unde sunt. Să cultivăm și să înfăptuim înaltele idealuri ale civilizației umane, să realizăm marea idee de pace a omenirii și în acest scop să încheiem legături strânse între toate națiunile și statele cari ne înconjură, indiferent de ceea ce ne-au putut despărți odată. Să lucrăm din toate puterile pentru înfrățirea popoarelor acestei părți din lume, la munca comună pentru ideea păcii și a propășirii umane.*

În mijlocul emulației grozave dintre popoare, azi mai mult ca oricând trebuie să propagăm ideea înfrățirii între popoare, a cărei expresiune concretă trebuie să fie în curând o puternică confederație, care va trebui să cuprindă în sine toate statele din sud-estul Europei. Țara noastră situată atât de admirabil geograficește, va trebui să fie în

centrul acestei acțiuni, altfel ea va fi târâtă de alții în serviciul scopurilor lor.

Să ne nizuim a încunjura greșelile adversarilor noștri din trecut și să realizăm în țara noastră un regim de drept și de dreptate. Să ridicăm la cea mai înaltă treaptă a concepțiunii și a conducerii noastre de stat morala creștină și principiul dreptății în toate aspectele sale, înfăptuind dreptatea individuală, dreptatea socială și dreptatea față de popoarele cari locuiesc între hotarele țării noastre. Să nu uităm nici un moment că opresiunea națională și socială este suprema nedreptate pe care o condamnă și etica și inteligența și prevederea omenescă.

Energici și necruțători în apărarea patrimoniului nostru național, largi în aprecierea și respectarea bunurilor sufletești, sociale și naționale ale altora, hotărâți și neînfrânți în salvagardarea rezultatelor civilizației omenesci, vom putea să păstrăm respectul omenirii față de noi și supremul bine ce l-am ajuns: România Mare.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Realizările Consiliului Dirigent

Consiliul Dirigent a publicat în 15 Aprilie 1920
următorul manifest-raport, prezentat Consiliului de președintele său
IULIU MANIU ordonând

**Predarea guvernării Transilvaniei, Banatului,
Crișanei, Sătmărilor și Maramureșului
guvernului Regal din București**

BCU Cluj / Central University Library Cluj

M A N I F E S T

către

NAȚIUNEA ROMÂNĂ

din

Transilvania, Banat, Crișana, Satumare și Maramureș

Națiunea română din Transilvania, Banat și ținuturile românești din fosta Ungarie, rupând lanțurile robiei seculare, în Adunarea Națională de la Alba-Iulia, s'a unit pentru vecie cu Regatul Român și a hotărât să ia fără amânare în mână sa stăpânirea țării, neașteptând până ce România întregită va putea ea însăși organiza toate ținuturile desrobite. Marele Sfat Național a încredințat Consiliul Dirigent cu sarcina guvernării acestor ținuturi, dându-i dreptul și impunându-i datoria „*de a aduce în îndeplinire hotărârile Adunării Naționale, a prelua și dirigi viața de stat, a îngriji serviciile publice și în acest scop a ordona și a lua toate măsurile, cari le-ar găsi de necesare*”.

În 3 Dec. 1918 Consiliul Dirigent a preluat puterea ~~publică~~ și de atunci până azi a vegheat cu sfințenie și a lucrat cu sârguință, ca, cuvântul trup să se facă și ca Neamul Românesc încheat pentru vecie să poată birui toți potrivnicii și toate vijeliile dușmănoase.

M. S. Regele prin Prea Înaltul Decret-Lege Nr. 3631 din 11 Dec. 1918 a binevoit a primi Unirea decretată la 1 Dec. 1918 de Adunarea Națională din Alba-Iulia și prin Decretul-Lege Nr. 3632 din 13 Decembrie a încredințat și din partea Sa cu conducerea tuturor serviciilor publice Consiliul Dirigent, până la definitivă organizare a României întregite.

România întregită n'a putut fi încă organizată, deoarece Constituanta a fost dizolvată înainte de ce

și-ar fi putut împlini menirea sa de a face această organizare.

Cu toate acestea, guvernul Regal din București prin Decretul-Lege 1476 din 2 Aprilie 1920 a aflat de bine să desființeze Consiliul Dirigent și a ordonat, ca puterile date de Marele Sfat Național Consiliului Dirigent să treacă asupra puterilor prevăzute în Constituție, iar cele ale resorturilor Consiliului Dirigent asupra departamentelor guvernului regal din București.

Consiliul Dirigent în sentiment de omagială supunere față de M. Sa gloriosul Rege-Eliberator și în nizuința sa sinceră de a săvârși cât mai curând unirea tuturor ținuturilor românești și de a înconjura orice moment ce ar putea turbura încheierea suflatească a tuturor Românilor, în ședința sa ținută la 7 Aprilie 1920 a hotărât predarea puterilor primite dela Marele Sfat Național, organelor prevăzute în Constituția țării și în ziua de azi a și predat guvernarea Transilvaniei, Banatului și a ținuturilor românești din fosta Ungarie guvernului regal din București. — Asemenea a predat și resorturile Consiliului Dirigent președintelui comisiei regionale de descărcare și unificare.

În aceste momente de istorică însemnătate, când soarta ținuturilor guvernate până azi de Consiliul Dirigent ajunge într'o fază de dezvoltare spre desăvârșita lor unificare cu Vechiul Regat Român și când noi, membrii Consiliului Dirigent suntem eliberați de greaua sarcină cu care ne-a înzestrat încrederea Națiunii Române, cu smerenie ne plecăm înaintea Atotputernicului Dumnezeu, mulțumindu-i pentru țaria care ne-a dat de a fi putut răsbi cu toate greutățile cari au stat în calea împlinirii datoriei noastre plină cu răspunderi. Mulțumita noastră însă se îndreaptă și către întreg poporul românesc, care în deplină conștiință a zilelor istorice, cari le-am petrecut, a dat deplină ascultare cuvintelor și ordinelor noastre.

Această solidară și conștientă atitudine a popoului românesc a dat țarie și autoritate conducerii

noastre. Voința hotărâtă a poporului românesc de a-și croi ei însuși soarta, a făcut cu puțință, ca prin Consiliul Dirigent însuși poporul românesc din Ardeal, Banat și părțile ungurene să-și pună stăpânirea asupra ținuturilor, cari sute de ani au gemut sub străini.

În manifestul nostru, prin care am preluat puterea am zis următoarele: „Adunarea Națională din Alba-Iulia a indicat principiile conducătoare ale vieții noastre de stat și noi suntem ferm hotărâți a duce la îndeplinire cele hotărâte la Alba-Iulia“.

„Vrem, ca pe pământul Țării noastre să stăpânească dreptatea și libertatea. Dreptate și libertate nu numai pentru români, ci și pentru națiunile conlocuitoare, pe cari soarta de mai multe veacuri ni le-a pus de vecini. Vrem să stăpânească dreptatea și libertatea nu numai pentru cel tare și puternic ci și pentru cel slab și umilit, dreptate să fie pentru plugari, ca și pentru meseriași și negustori“.

Ascultarea ce ni s'a dat și munca ce a depus întreg poporul românesc guvernat de noi a făcut, ca voința noastră fapt să se facă.

Am reușit înainte de toate să liniștim valorile revoluției și să învingem duhul rău al neorânduului, care a dus în anul trecut la nenorocire atâtea țări puternice, atâtea sate înfloritoare și atâtea familii fericite.

Va fi un veșnic titlu de mândrie pentru ofițerii români din armata austro-ungară prăbușită și pentru voinicii feciori români, cari au organizat și constituit legiunile și gărzile române, că prin forța lor armată, organizată și condusă la început de ei însuși, apoi de Consiliul Dirigent, au susținut ordinea publică și au ajutat preluarea puterii publice și până a sosit victorioasa Armată română, care apoi a făcut posibilă întronarea desăvârșită a Domniei românești.

În contra rezistenței poporului maghiar, care nu voia să înțeleagă noul rost al vremurilor și cu toate greutățile ce ni se opuneau chiar și din unele părți prietene nouă și cu toate piedicile ce ni se fă-

ceau în urma armistițiului neclar și mai ales greșit interpretat, am reușit să înstăpânim în mod faptic guvernarea și administrarea românească în toate ramurile vieții de stat și rând pe rând să trecem peste linia demarcațională, care era menită să rupă în două corpul atât de chinuit al aceluiaș popor. Nizuința guvernului maghiar de a-și susține în ținuturile noastre în baza armistițiului, oficialii săi proprii și guvernamentul și administrația sa proprie până la subscrierea păcii, s'a izbit de acțiunea noastră puternică și necruțătoare și a suferit deplin naufragiu. Astăzi, în fața tuturor peripețiilor și greutăților, viața românească de stat este complet organizată, presăcând în timp de un an și câteva luni nenorocita și umilitoarea organizație de stat străină în una românească vrednică de vremurile în cari trăim. Azi dela supremii funcționari până la cei mai inferiori sunt în cea mai mare parte români, iar cei cari nu sunt români de naștere, servesc cu credință statul român, în serviciul ideii românești de guvernare. Azi instituțiile de stat sunt românești, așa cum cu drept și după dreptate trebuie să fie. Azi ținuturile guvernate de Consiliul Dirigent sunt trecute din stăpânirea faptică și sufletească a poporului maghiar în stăpânirea românească și această mare și istorică schimbare s'a întâmplat în scurtul timp al unui an, fără atrocități, fără siluire omenească și fără întreruperea continuității vieții de stat, fără nici o cruzime, fără nici o victimă pricinuită de puterea de stat, ceace va fi pentru vecie un titlu de înaltă mândrie a poporului românesc în fața lumii civilizate.

Resortul armatei întărit pe urmă cu secția organizării a reușit să prefacă legiunile și gărzile române în armată regulată și în corpul puternic al glorioasei armate române s'au organizat puternic trupe ardelene. Nici când Ardealul nu a dat mai mulți ostași decât în acele vremuri, când fiii lui, împreună cu frații lor din Vechiul Regat la porunca Căpitanului lor suprem, a trebuit să rupă pentru ve-

cie linia demarcațională care ne despărțea de Crișana, Satu-Mare și Maramureșana.

Am introdus prin reforma electorală votul obștesc dela anul al 21-lea, egal, secret și după comune și am organizat pe baza acestuia o alegere pentru Parlament, liberă și neinfluențată prin nici o măsură administrativă și astfel s'a întrunit Parlamentul din București cu participarea deputaților și senatorilor români, maghiari, sași slovaci și ruteni din ținuturile guvernate de Consiliul Dirigent, declarându-se și introducându-se în lege Unirea cu Vechiul Regat a acestor ținuturi fără nici o contradicere.

Am ordonat și executat alegeri comunale tot pe baza acestui vot astfel, ca ținuturile administrate de Consiliul Dirigent sunt primele, cari au adus în împlinire acest postulat democratic și just al poporului.

Am reorganizat întreg sistemul învechit de a se alege funcționarii județeni și orășănești, înlocuindu-l cu acela al numirii pe viață.

Resortul de Justiție a trebuit să organizeze din nou întreagă justiția. Aproape toți magistrații ungurii — cu foarte puține excepții — au refuzat jurământul de credință, — 4 Curți de Apel și totalitatea procuraturii generale, 20 tribunale și totalitatea parchetelor, 116 judecătorii de ocol, penitenciarul Aiud, instituturile corecționale și închisorile. — barourile advocațiale, au trebuit reînființate cu un număr minim de oameni.

Proiecte de reforme de proceduri și organizații au ajuns a fi realizate și aproape de realizare. Justiția, cu ajutorul celor 80 judecători și vreo 120 advocați români idealști intrați la Justiție, a putut să se susțină la nivelul cel mai curat al cinstei. Intreaga opinie publică recunoaște azi curățenia neprihănită și imparțialitatea Justiției române din Ardeal și Banat.

Pe teren școlar, cultural și religios am căutat să reparăm toate nedreptățile pe cari guvernele ungu-

rești le-au săvârșit decenii și veacuri dealungul împotriva firei și culturai noastre naționale. Mai întâi, s'a scos pe deaîntregul limba ungurească din școlile pe cari cele două confesiuni românești le-au susținut cu atâtea sacrificii și s'au naționalizat toate școlile de stat din teritoriile românești, punând în ele învățături românești, cu învățători, învățătoare și profesori români. *Astfel azi putem să ne mândrim pe lângă cele 2418 școli primare confesionale românești, cu încă 1306 școli primare de stat române și cu 209 școli comunale, aproape toate românești. Pe lângă cele trei școli civile confesionale din trecut am naționalizat încă 40 școli civile, pe lângă cele 7 școli normale (preparandii) confesionale, încă 8 școli, pe lângă cele 5 licee românești din trecut, încă 20 licee de stat; pe lângă o școală reală inferioară încă 4 școli de stat; apoi încă 7 licee confesionale de fete, 6 școli comerciale și 11 școli de arte și meserii, toate de stat. Numărul elevilor, în școlile secundare de stat s'a urcat într'un singur an școlar dela 1600 la 7500. Toate aceste școli au fost provăzute cu profesori români, pe cari în parte i-am pregătit noi, în parte i-am adus din Vechiul Regat. În locul limbei ungurești am introdus învățarea obligatorie a limbei franceze, pentru care am cerut din Franța profesori anume, cari ne-au și venit și cari desfășoară pretutindeni în orașele noastre o admirabilă activitate. Învățământul superior a fost deasemenea complect naționalizat. Universitatea din Cluj, inaugurată la 1 Febr. în prezența MM. LL. regale și a reprezentanților tuturor statelor europene, numără azi 2200 studenți, cari ascultă cursurile dela profesori români recrutați din toate provinciile românești. Alți vre-o 100 de studenți au fost trimiși de C. D. la studii superioare în Franța, Italia, Belgia și Elveția.*

În vederea pregătirii fiilor neamului nostru pentru cariere practice, am organizat pe baze naționale școlile de ucenici industriali și comerciali, dând pentru creiarea alor opt căminuri pe seama lor opt milioane coroane și inițiind întinsă propa-

gandă în direcția aceasta, apoi am făcut primii pași pentru deschiderea încă în cursul anului acestuia a unei Politehnice la Timișoara și a unei școli superioare miniere, în cari să se pregătească viitorii exploratori și exploatare ai bogățiilor Țării noastre.

Putem afirma cu conștiința liniștită, că școala românească națională, creiată prin osteneala Consiliului Dirigent, și în scurtul timp de un an, a contribuit nespus de mult la trezirea conștiinței și la răspândirea culturii naționale în toate straturile societății și în toate părțile Țării, la timpul său își va da toate roadele.

Sunt trei licee de stat cu limba de propunere maghiară (pe lângă alte 40 licee ungurești confesionale), deasemenea sunt 10 școli civile și atâtea școli primare câte ni s'au cerut din partea ungarilor. Tot asemenea avem și școli primare și secundare de stat germane. Școlile confesionale au primit tot ajutorul pe care l-au cerut și la care aveau dreptul.

Convinși că, corpul didactic trebuie ferit de grijile zilei, am căutat să-i asigurăm existența prin salarii convenabile, cari toate s'au pus în vigoare atât pentru învățătorii de stat, cât și pentru cei confesionali, cari le-au cerut. Toate organele de control au fost naționalizate și reorganizate conform noilor trebuințe.

În ce privește bisericile, s'au respectat autonomia diferitelor confesiuni, înlăturându-se restricțiile puse de guvernele ungurești în calea lor, și li s'a dat ajutorul material pentru susținerea administrației bisericesti și a școlilor confesionale, cât și pentru preoțime. Pe lângă aceasta am sprijinit toate scopurile morale ale bisericilor, cari în era veche erau consecvent împiedecate.

Pe terenul artelor, am deschis la Cluj Teatrul Național și Conservatorul de muzică și artă dramatică. Opera românească își va deschide și ea în zilele acestea stagiunea, dovedind lumii că poporul nostru, liberat din cătușile robiei, este în stare să se afirme pe toate terenele culturale și artistice în rând cu popoarele înaintate ale continentului nostru.

Una din principalele noastre străduințe a fost, ca să ajutăm țărănimea noastră în activitatea sa economică, în care scop s'a făcut o întinsă activitate la resortul Agriculturii. Afară de acțiunea pentru câștigarea și distribuirea semințelor și a diferitelor mașini și ustensilii economice, îngrijirea stocului nostru de vite, care este cea mai reală și mai valoroasă bogăție a agricultorilor noștri, a fost principala grijă a acestui resort. *Dar cea mai însemnată și mai insistentă activitate a dezvoltat-o acest resort în scopul rezolvirii norocoase a reformei agrare. A pregătit decretul-lege privitor la această reformă, reușind a face prin ea o rezolvare potrivită a acestei mari chestiuni.* Nu numai că a început înfăptuirea în realitate a acestei reforme, fiind aproape în toate județele deja terminate lucrările pregătitoare pentru expropriere, ci și până se vor putea definitiv termina aceste lucrări prin arânzi forțate, prin distribuire de pășuni, țărani au fost puși în folosința pământului și ajutați în lipsurile lor mai arzătoare.

Înainte unei grele probleme a stat resortul comerțului în urma lipsei enorm de mari de mărfuri, cari în decursul războiului și al revoluției s'au epuizat aproape cu desăvârșire. Producția din țară a fost întreruptă și redusă, iar importul împreunat cu multe și mari greutăți din cauza diferenței valutare și prin comunicația devenită foarte dificilă. Toate acestea au avut ca urmare o scumpete care crește zi de zi și care a dat naștere și la multe nemulțumiri, mai ales că în urma cantității reduse a unor mărfuri de prima necesitate a trebuit să reducem la unele mărfuri comerțul liber pentru a împiedeca epuizarea desăvârșită a acestor mărfuri. Cu toate acestea a reușit resortul Comerțului, ca să facă după posibilitatea ce o da cantitatea redusă a mărfurilor o distribuire justă, dar mai ales a reușit ca, condițiile de trai să fie în ținuturile administrate de Consiliul Dirigent mai favorabile și scumpetea mai redusă decât în orice altă țară învecinată și cel puțin ca în oricare altă provincie a României întregite.

Resortul de Comunicație, imediat după prelua-

rea puterii publice prin Consiliul Dirigent ,a organizat circulația pe c. f. r., la poștă, telefon, telegraf și a restabilit ordinea în aceste servicii.

Resortul de Comunicație a preluat toate serviciile de poduri și șosele, arte și studii și le-a reorganizat prin creierea de inspectorate.

A organizat serviciul central al c. f. particulare pentru cele 27 linii ferate particulare, cari până atunci se țineau de Budapesta.

Cel mai prețios serviciu a depus resortul la aprovizionarea c. f. prin combustibilul câștigat dela diferite mine de cărbuni și dela producătorii de lemne.

A executat cu multă promptitudine toate mișcările operative ale armatei și două evacuări, cari ar fi pus la încercare cele mai înaintate organizațiuni de comunicație.

Aprovizionarea a constituit cea mai grea încercare pentru serviciile publice ale Consiliului Dirigent.

Resortul de alimentare a organizat din nou serviciul alimentării prin instruirea de comisariate, cari deși au fost expuse unei aspre critici, au adus servicii neprețuite pentru restabilirea aprovizionării sistematice.

Prin fel și fel de sfertări am reușit, ca să aprovizionăm în așa mod toate provinciile noastre, încât până la noua recoltă nu s'a ivit nicăiri nici un singur caz, care ar fi dovedit, că acest serviciu nu s'ar fi achitat pe deplin de sarcinile sale grele.

Nu a fost nici un articol de prima necesitate, care nu ar fi fost distribuit prin serviciul aprovizionării.

Direcțiunea aprovizionării, care a fost organizată după recolta anului trecut în locul resortului de alimentare ,a continuat cu aprovizionarea populației și luptând cu multe greutateși a susținut-o până în momentele de față.

Resortul industriei a trebuit să organizeze tot serviciul industrial prin înființarea unui inspecto-

rat central industrial, care a preluat toate serviciile subordonate.

Pentru afacerile chimice, textile, de piele s'au organizat servicii centrale cari au luat sub îngrijirea lor instituțiunile existente din aceste branșe.

Pentru mai buna funcționare și controlă a minelor, uzinelor industriale ale statului, s'au înființat și funcționează la resort direcțiunea minelor. Prin reducerea timpului de muncă, prin reorganizarea asigurărilor muncitorești, prin intervenția puterii de stat la aranjarea diferendelor dintre patroni și muncitori, cu scopul de a îmbunătăți situația materială și socială a păturei muncitorești, am contribuit la înfăptuirea dreptății sociale.

Instituțiunile sanitare și de ocrotire erau în completă desorganizare sau peste tot neorganizate. Punerea acestora în funcțiune, înființarea de noi spitale și institute de ocrotire, centralizarea importului de medicamente, instituirea alor șapte inspectorate de igienă, înființarea ambulatoriilor policlinice cu tratament gratuit, organizarea institutelor surorilor de ocrotire, extinderea și modernizarea asigurărilor sociale, câștigarea colaborării sociale la munca ocrotirei, reorganizarea serviciului sanitar public și igienic pe baza de autoritate și independență, înființarea unui serviciu tehnic pentru clădiri sanitare, strângerea datelor statistice în vederea reorganizării modului de clădire igienică și ieftină; instituirea unui serviciu de propagandă pe terenul ocrotirei sociale, au format preocupările principale ale resortului de ocrotire socială. Tot acest resort a întreținut cam 20.000 copii părăsiți, a ajutat orfani, invalizi și văduve de război prin fapt și sfat, — organizând și serviciul evidențierii perfecte a rămașilor de război.

Și toate aceste funcțiuni costisitoare ale vieții de stat s'au făcut aproape numai din propriile resurse financiare.

Jertfele fără seamăn pe care le-a adus Vechiul Regat pentru eliberarea noastră ne-a impus considerațiuni osebite de cruțare, ca să nu luăm în folo-

sință prea mult puterea financiară a Vechiului Regat, care acoperise din al său cheltuielile mari ale armatei.

Nizuința aceasta ne-a reușit în așa măsură, încât sumele ce le-am primit din Vechiul Regat au rămas mult sub prevederile noastre. Am putut ajunge la aceasta, în afară de cruțările mari ce s'au făcut parte prin reducerea funcționarilor, parte prin reușita împrumutului intern transilvănean și prin achitarea sarcinilor publice din partea contribuabililor, căci impozite noi progresive în lipsa parlamentului nu am putut introduce.

Am făcut aceste schimbări mari fără a jigni vre-o altă națiune conlocuitoare. Toate drepturile asigurate cu largă mână de Adunarea Națională din Alba-Iulia au fost respectate. Impărțirea cercurilor electorale s'a făcut cu considerare la minoritățile etnice, ca ele să poată fi reprezentate în mod echitabil în parlament. Nimeni nu a fost împiedecat în folosirea limbei sale în oficii și în viața privată și toate confesiunile s'au bucurat de cea mai deplină libertate.

Rezultatele evidente ce le-am obținut, precum încrederea și înțelegerea obștei românești, care a urmat ordinele noastre, sunt cea mai mare satisfacțiune pentru munca noastră.

După activitate aproape de un an și jumătate, cu adâncă satisfacțiune putem constata, că prefacerile istorice și sguuirile revoluționare, cari au străformat fața întregii Europe și au schimbat modul de gândire a multor neamuri, nu a lăsat urme mai adânci în sufletul poporului românesc, care a rămas același iubitor de ordine, de neam și de lege.

Azi, când predăm puterea publică guvernului Regal din București cu aceiași încredere în virtuțile cetățenești ale poporului românesc, adresăm cuvîntel manifestului nostru din 11 Dec. 1918, când am luat în primire puterea:

„Dispozițiunile guvernului să le împliniți cu scumpătate și fără esitare. Mai ales în aceste vremuri grele nu vă dușmăniți într'olaltă, cinstiți vieța

și averea altuia, trăiți în pace și frățietate cu cei de alt neam și altă lege, îngrijiți casele și economia voastră și fiecare să urmeze munca sa obicinuită fără încetare. Fiți liniștiți, pacinici și muncitori, dar de azi încolo cu îndârjire să vă apărați libertatea națională“.

Cu aceste cuvinte încheind, în baza puterii primite dela Marele Sfat Național ordonăm, ca, cu ziua de azi începând, toate serviciile publice, toate instituțiunile de stat și publice și toți funcționarii numiți sau întăriți de noi, să urmeze ordinele guvernului din București, sau acelor autorizați de acest guvern.

Mulțumim secretarilor generali, prefectilor și tuturor funcționarilor pentru zelul și înaltul patriotism cu care au servit în vremuri atât de grele Țara și Neamul Românesc. Să le servească spre vecinică mândrie și satisfacțiune, că au putut lucra cu succes la întronarea stăpânirii străbune în Dacia-Superioară și au putut organiza o vieată de stat românească, spre neschimbata înălțare și înflorire a neamului Românesc pe aceste plăuri.

Cu dorința ca noua guvernare a Transilvaniei, Banatului, Crișanei, Satu-Mare, Maramureșenei să fie spre binele trainic al acestor ținuturi și spre întărirea vecinică a întregii națiuni române, strigăm: Să trăiască Maiestatea Sa Regele! Să trăiască România-Mare!

Cluj, la 10 Aprilie 1920.

*Consiliul Dirigent al Transilvaniei, Banatului,
Crișanei, Sătmarului și Maramureșului:*

IULIU MANIU, președinte

VASILE GOLDIȘ

Dr. ALEXANDRU VAIDA-VOEVOD

Dr. ȘTEFAN C. POP

Dr. EMIL HAȚIEGAN

Dr. VALER BRANISCE

Dr. ROMUL BOILĂ

Dr. TIBERIU BREDICEANU

Dr. MIHAIU POPOVICI

PRIMA ORGANIZAȚIE DE STAT ROMÂNEASCĂ DIN ARDEAL ȘI BANAT

A)

MEMBRII CONSILIULUI DIRIGENT:

În ședința din 2 Decembrie 1918 a Marelui Sfat Național, ținută în Alba Iulia, au fost aleși ca membrii în Consiliul Dirigent:

Iuliu Maniu, președinte
Vasile Goldiș, vicepreședinte
Dr. Vasile Luca
Dr. Ștefan C. Pop
Dr. Valeriu Braniste
Dr. Alexandru Vaida Voevod
Dr. Aurel Vlad
Dr. Ioan Suciu
Octavian Goga
Dr. Victor Bontescu
Dr. Aurel Lazar
Dr. Romul Boila
Dr. Emil Hațieganu
Ioan Flueraș
Iosif Jumanca

apoi, în anul 1919 au fost aleși:

Dr. Mihai Popovici
Dr. Tiberiu Brediceanu

B)

ORGANIZAȚIUNI ȘI DELEGAȚIUNI SPECIALE :

I.

Prin hotărârea Marelui Sfat Național din 2 Decembrie 1918, au fost însărcinați cu prezentarea Actului Unirii Majestății Sale Regelui Ferdinand la București următorii :

Iuliu Maniu, Președintele Consiliului Dirigent
Vasile Goldiș, Vicepreș. " "

Dr. Alex. Vaida Voevod, membru în Cons. Dir.
 Dr. Ștefan C. Pop
 Dr. Miron Cristea, Episcop. ort. al Caransebeșului
 Dr. Iuliu Hossu, Episcopul gr. cat. al Gherlei:
 Consilieri atașați delegației:
 Dr. Mihai Popovici
 Dr. Caius Brediceanu

N. B. Iuliu Maniu reținut la Sibiu de afaceri de stat, delegația a fost condusă de Vasile Goldiș.

CONSILIUL NAȚIONAL DIN ALBA-IULIA ÎN-
 SĂRCINAT CU ORGANIZAREA ADUNĂRII
 NAȚIONALE DIN 1 DECEMBRIE 1918:

II.

Ioan Teculescu, protopop, preș.

Dr. Ioan Pop, avocat,

Florian Medrea, maior,

Dr. Alexandru Fodor, medic,

Dr. Ioan Marciaș, avocat,

Aurel Stoica, inginer,

Virgil Vlad, farmacist,

Dr. Rubin Pațiuța, adv.,

Dr. Camil Velican, adv.

Dr. Zaharie Muntean, adv.,

Dr. Aurel Șerban, adv.,

Primar, delegat din partea Consiliului Național: Dr. Camil Velican, șef al Poliției: Ovidiu Gritta

Organizatorii Adunării Naționale: Dr. Ioan Pop, partea civilă și Florian Medrea, partea militară, comandant al Cetății.

III.

Însărcinat de Resortul Instr. publice al Consiliului Dirigent cu organizarea Universității din Cluj și primul ei rector: Sextil Pușcariu.

IV.

Însărcinat de Resortul Justiției cu organizarea Secției Transilvănene a Curții de Casație și Justiție din București, și Președinte al acestei Secții: Gheorghe Plopu.

V.

Guvernator civil trimis de Cons. Dir. la Coman-

damentul trupelor române din Dobrițin: **Dr. Valer Moldovan.**

VI.

Pentru formarea în Munții Apuseni a Regimentulu „Horea“, în scopul apărării Românilor rămași peste „linia demarcațională“ au primit delegațiune :

Delegat cu pline puteri al C. D. :

Dr. Ioan Suci, membru în Consiliul Dirigent.

Comandant (în epoca de organizare) : **Maior Florian Medrea.**

Comandantul regimentului organizat : **Col. Gh. Popa Grama**

Adjutant : **Maior Florian Medrea.**

Comandanți de Batalioane : **Căpitan Alex. Drăgoi**
Maior Stoica
Maior Sabin Banciu

NB. Acest regiment s'a transformat apoi în Rgt. 86 „Beiuș“, din armata regulată la Oradea.

C)

SERVICIILE DE STAT

I. PREZIDENȚIA :

Președinte:	Dr. Iuliu Maniu
Secretar General:	Dr. Lucian Borcea
Referent al afacerilor streine, cu atrib. de secretar genral:	Dr. Gheorghe Moroianu
Referent al afacerilor de siguranță și al voluntarilor cu atribuții de secretar general:	Dr. Victor Deléu
Șeful biroului administrativ:	Dr. Grigorie Comșa, (decedat ca Episcop ort. al Aradului)
Controlor al compturilor:	Nicolae Petra-Petrescu
Secretari personali ai președintelui:	Dr. Ionel Pop, la organizarea Cons. Dir., apoi Dr. Eugen Savu Viorel V. Tilea Mîrcea Pop

SERVICIUL PRESEI:

Secretar general:	Dr. Silviu Dragomir
Consilieri:	Dr. Ioan Broșu Ioan Dragu
Agencia de presă oficială „Dacia“:	Dr. Zaharia Boila Romulus Damian

II. RESORTUL INTERNELOR

Șef de Resort:	Iuliu Maniu
Secretar general:	Dr. Victor Onișor apoi Dr. Zosim Chirtop
Șefi de secție:	Petru Drăghici Dr. Victor Deleu Dr. Ioan Miclea
Șef al Siguranței:	Dr. Eugen Bianu

PREFECȚII AL JUDEȚELOR ȘI A MUNICIPIILOR :

Județul Făgăraș:	Dr. Octavian Vasu
„ Sibiu:	Dr. Nicolae Comșa
„ Hunedoara:	Dr. Toma Vasinca
„ Alba:	Dr. Ioan Pop
„ Turda-Arieș:	Dr. Zosim Chirtop
„ Bistrița-Năsăud:	Dr. Gavril Tripon apoi Dr. Vasile Pahone
„ Târnava Mare:	Dr. Dionisie Roman
„ Târnava Mică:	Dr. Marcian Căluțiu
„ Solnoc-Dobâca (Someș):	Dr. Teodor Mihali apoi Dr. Liviu Micșa
„ Mureș-Turda (Mureș):	Dr. Ioan Vescan
„ Cojocna (Cluj):	Dr. Simion Tămaș
„ Brașov:	Dr. Gheorghe Baiulescu
„ Ciuc:	Dr. Silviu Moldovan apoi Dr. Gheorghe Dubleșiu
„ Odorheiu	Dr. Valer Neamțu
„ Trei-Scaune:	Dr. Nicolae Vecerdea
„ Sălaj:	Dr. Gheorghe Pop

Județul Satu-Mare:	Dr. Alexandru Racotî
„ Bihor:	Dr. Ioan Ciordas adoi
„ Maramures:	Dr. Coriolan Pop
„ Arad:	Dr. Vasile Chiroiu
„ Caraș-Severin:	Dr. Iustin Marsieu
„ Timiș-Torontal:	Dr. Gheorghe Dobrin
„ Cenad:	Dr. Aurel Cozma
„ Ugocea:	Dr. Gheorghe Popovici
„ Ugocea:	Dr. I. Ioaneș
„ Bichiș:	Dr. Ioan Mărcus
Municipiul Cluj:	Dr. Valentin Poruțiu
„ Sibiu:	Albert Dörr
„ Tg.-Mureș:	Dr. Eugen Bran
„ Arad:	Dr. Romul Veficiu
„ Oradea:	Dr. Nicolae Zîgre

II. RESORTUL EXTERNELOR :

Șef de Resort și delegat la Conferința de pace din Paris:	Dr. Alex. Vaida Voevod
Secretar general:	Dr. Caius Bredicean
Miniștri plenipotențiarî :	
în Budapesta:	Dr. Ion Erdeli
în Viena:	Dr. Isopescu Grecul
Consul în Viena:	Dr. Adrian Nedelcu
Delegați în străinătate pentru propagandă și presă:	Dr. Ghijă Pop Iosif Schiopul Emil Isac
Consilieri pe lângă delegația la Conferința de Pace :	
Sever Bocu	Ioan Plat
Dr. Ioan Coltor	Ionel Lugoșianu
Dr. Mihai Șerban	Adrian Oțoiu

IV. RESORTUL ARMATEI :

Șef de Resort:	Dr. Ștefan C. Pop
Șeful Secției de organi- zare:	Ioan baron Boeriu, Gene- ral de divizie

Ajutorul Şefului, şeful Statului maj. Comdt. de divizie:	Dănila Pano Gral de brig.
Deleg. în Italia, deleg. pe lângă Ministerul arm. Comdt. de divizie:	Alex. Hanzu , Gral de brig.
Ajutorul şefului, Comdt. Diviziei Timișoara:	Gheorghe Domaschnian Gral de brigadă
Şeful serv. sanitar:	Dr. Gheorghe Moga , gen. de Brig.
Şeful serv. Intendenței:	Alex. Bunass Gral de brig.
Şeful serv. justiției:	C. Bardosy Locot. colonel
Serviciul personalului:	Traian Bulbucu , maior
Serviciul personalului:	Traian Popa , căpitan
Şeful serv. organizării:	Ioan Icușu , maior
Şeful Bir. recrutării:	Cornel Frențiu , Locet col.
Subșef de stat maj. și șef de stat maj. al div. pe front:	Iosif de Iacobich , maior
Comdt. gărzilor naționale:	Alexandru Vlad , maior
Şeful serv. religios:	Iosif Serafin locot. col.
Deleg. la Berna :	Traian Radu căpitan

V. RESORTUL CULTELOR ȘI AL INSTRUCȚIUNEI PUBLICE :

Şef de Resort:

Vasile Goldiș, (dela 1 Dec. 1918 până la
15 Martie 1919)

Dr. Valer Braniște, (dela 15 Martie 1919
până la desființarea Cons. Dirigent).

Secretari generali:

1. **Dr. Onisfor Ghibu** (Instr. publ.)
2. **Dr. Ioan Lupaș** (Biserica ort.)
3. **Dr. Alexandru Russu** (Biserica cat.)
4. **Lutz Korodi** (Biserica protestantă)

Directori generali:

1. **Dr. Ioan Mateiu** (inv. primar și norm.)
2. **Gavrilă Precup** (inv. secundar)
3. **Victor Stanciu**

4. Dir. Inv. Sup. a fost condusă din Dec. 1918 până la 30 Nov. 1919 de **Dr. O. Ghibu**; ~~de la 1 Dec. 1919 până la 30 Ian. 1920 de **Dr. Silviu Dragomir**~~; de la această dată până la desființarea Cons. Dirigent de **Dr. Ioan Ursu**

Șef de Secție:

Dr. Tiberiu Brediceanu

Directori regionali ai învățământului:

1. **Andrei Bârseanu** (Regiunea Sibiu)
2. **Ioan Petrovici** (Regiunea Timișoara)
3. **Dr. Valeriu Seni** (Regiunea Cluj)
- 4) **Dr. Alexandru Pteancu** (Reg. Oradea)

Revizori școlari județeni:

1. **Dr. Ioan Stroia** (Sibiu)
2. **Gheorghe Codrea** (Făgăraș)
3. **Pompiliu Dan** (Brașov)
4. **Eugen Popescu** (Treiscaune)
5. **Nicolae Comănicu** (Ciuc)
6. **Ioachim Nistor** (Odorheiu)
7. **Aurel Poș** (Târnava Mare)
8. **Petru Giura** (Târnava Mică)
9. **Icraonim Puia** (Mureș)
10. **Toma Roșu** (Turda)
11. **Dr. Gheorghe Wilt** (Cluj)
12. **Andrei Gâlea** (Someș)
13. **Ioan Pavel** (Bistrița)
14. **Teodor Stoia** (Maramureș)
15. **Ioan Mango** (Sălaj)
16. **Darius Pop** (Satu Mare)
17. **George Tulbure** (Bihor)
18. **Ioan Moldovan** (Arad)
19. **Ioan Marila** (Caraș-Severin)
20. **Romul Frateș** (Timiș-Torontal)
21. **Valer Pană** (Hunedoara)
22. **Marian Sas** (Alba)

CORPUL PROFESORAL AL UNIVERSITĂȚII DIN CLUJ:

FACULTATEA DE DREPT ȘI ȘTIINȚE DE STAT:

- Victor Onișor**, drept administrativ.
I. C. Cătuncanu, drept roman.
Iorgu Radu, drept internațional.

D. B. Ionescu, economia politică.
Camil Negrea, drept civil local.
Emil Hațieganu, procedura civilă.
Vasile Dimitriu, drept comercial român.
Petru Poruțiu, drept comercial local.
Romul Boila, drept constituțional.
Traian Pop, drept penal.
Cassiu Maniu, politică.
Nicolae Ghiulca, politica socială.
Gheorghe Leon, finanțe și statistică.

FACULTATEA DE MEDICINĂ :

Victor Papilian, anatomie descriptivă și topogr.
Ion I. Nițescu, fiziologie.
Titu Vasiliu, anatomie patologică.
Gheorghe Pamfil, farmacologie.
Iuliu Moldovan, igienă.
Mihail A. Botez, igienă socială.
Dimitrie Negru, radiologie.
Iacob Iacobovici, chirurgie.
Iuliu Hațieganu, medicală.
Cristea Grigoriu, ginecologică.
Titu Gane, infantilă.
Constantin Ureche, psihiatrie.
Ion Minea, neurologie.
Coriolan Tătar, dermatologie.
Dumitru Mihail, oftalmologie.
Ion Mețianu, otolaringologie.
Gheorghe Bilasko, stomatologie.

FACULTATEA DE LITERE ȘI FILOSOFIE :

Marin Ștefănescu, istoria filosofiei și teoria cunoștinții.
Florian Ștefănescu-Goangă, psihologie experimentală.
Onisifor Ghibu, pedagogia I.
Vladimir Ghidionescu, pedagogia II.
Ion Paul, estetica literară.
Iosif Popovici, fonetică.
V. Pârvan, istorie.
Vasile Bogrea, filologia clasică I.
Ștefan Bezdedhi, filologia clasică II.
D. M. Teodorescu, arheologie.
Sextil Pușcariu, limba și literatura română I.

Nicolae Drăganu, limba și literatura română II.
Gheorghe Bogdan Duică, istoria literaturii române nouă.

Teodor Capidan, dialectele române transdanubiene.

Gheorghe Giuglea, filologie romanică.

Gheorghe Oprescu, lectorat francez.

^ **Nicolae Bănescu**, bizantinologie.

Fr. Lang, lectorat german.

Petru Grimm, lectorat englez.

^ **Ion Ursu**, istorie universală.

^ **Emil Panaitescu**, istorie.

^ **Alexandru Lapedatu**, istoria veche a Românilor.

^ **Ion Lupas**, istoria nouă a Românilor.

^ **Silviu Dragomir**, istoria popoarelor sud-vest-europene.

^ **Coriolan Petran**, arta.

FACULTATEA DE ȘTIINȚĂ:

Ioan Grințescu, anatomie și fiziologie vegetală.

Alexandru Borza, botanica sistematică.

Ion Scriban, zoologie și anatomie comparată.

E. Racoviță, speologie.

R. Jeannel, biologie.

Demetriu Călugăreanu, fiziologie generală.

Ioan Popescu Voitești, geologie și paleontologie.

Victor Stanciu, mineralogie și petrografe.

Adrian Ostrogovich, chimie generală.

Gheorghe Spacu, chimie anorganică și analitică.

Dan Rădulescu, chimie organică.

Gheorghe Dima, fizică generală experimentală.

Augustin Maior, fizică teoretică.

Gheorghe Bratu, analiza matematică.

Dimitrie Pompeiu, mecanică rațională.

Aurel Angelescu, teoria funcțiilor.

Nicolae Abramescu, algebra.

Gheorghe Vălsan, geografie generală.

V. Meruțiu, geografie fizică și descriptivă.

DIRECTORI DE ȘCOLI SECUNDARE

Cei notați cu * sunt născuți în Vechiul Regat

Eugen Mera, liceul de băieți „Mihai Viteazul“ — Alba-Iulia.

- Aseaniu Crișan**, liceul de băieți „Nicoară“ — Arad.
Nic. Mihulin, liceul de fete — Arad.
Dr. Gh. Hetco, liceul de băieți „Sincai“ — Baia-Mare.
Gheorghé Ghelariu, liceul de băieți „Dr. Meșota“ — Brașov.
Nicolae Orghidan, liceul de fete — Brașov.
Sabin Evuțean, liceul de băieți „T. Doda“ — Caransebeș.
Alex. Ciura, liceul de băieți „Gh. Barițiu“ — Cluj.
Nic. Bogdan, liceul de fete „Regina Maria“ — Cluj.
Dr. Victor Motogna, liceul de băieți „A. Mureșan“ — Dej.
Iosif Boteanu, liceul de băieți „Decabal“ — Deva.
Dr. St. Damian, liceul de băieți „R. Negru“ — Făgăraș.
Dr. Geza Szöcs, liceul de băieți „Sft. Nicolae“ — Gheorgheni.
Dr. Emil Precup, liceul de băieți „P. Maior“ — Gherla.
Nicolae Negruțiu, liceul de băieți „T. Cipariu“ — Dubrăveni.
Dr. Vasile Lohan, liceul de băieți „C. Brediceanu“ — Lugoj.
Ioan Pop, liceul de băieți „E. Gojdu“ — Oradea.
Paul Văștinaru, liceul de fete — Oradea.
Ioan Cheri, liceul de băieți „A. Vlaicu“ — Orăștie.
Petrișoane Drugariu Mihail, liceul de băieți „Dragalina“ — Oravița.
Petru Suciu, liceul de băieți „Ferdinand“ — Turda.
Dr. Coloman Fülöp, liceul de băieți stat — Peroșani.
Alex. Marginean, liceul de băieți stat — Salonta-Mare.
Dr. Eugen Szelcs, liceul de băieți „Eminescu“ — Satu-Mare.
Dr. Ioan Bunea, liceul de băieți „Lazăr“ — Sibiu.
Dr. Vasile Bologna, liceul de fete — Sibiu.
Mihail Șerban, liceul de băieți „Dragoș Vodă“ — Sighet.
Cornel Sânjoan, liceul de fete — Sighet.
Dr. Ion Ossian, liceul de băieți „S. Bărnuțiu“ — Simleu.
Simion Gocan, liceul de băieți „P. Marian“ — Tg.-Mureș.

- Simion Gocan**, liceul de fete — Tg.-Mureș.
- Silviu Bejan**, liceul de băieți „Loga“ — Timișoara.
- Ioan Fodor**, liceul de fete — Timișoara.
- Nicolae Stoia**, liceul german — Timișoara.
- Olimpiu Brătesescu**, liceul de stat — Cohalm.
- D. Bucur**, liceul de băieți „A. Iancu“ — Reghin.
- Vasiliiu Stefanica**, liceul de băieți gr. cat. — Beiuș.
(conf.)
- Camil Selăgeanu**, liceu de băieți gr. cat. Beiuș. (conf.)
- Augustin Caliani**, liceul de băieți gr. cat. — Blaj.
(conf.)
- Traian German**, liceul de fete gr. cat. — Blaj. (conf.)
- Dr. Ioan Radu**, liceul de băieți ort. — Brad. (conf.)
- Dr. Iosif Blaga**, liceul de băieți ort. Brașov. (conf.)
- Emil Domide**, liceul de băieți — Năsăud. (fund.)
- Ludovic Fabian**, liceul de băieți — Resița.
- Ioan Micu**, școala medie băieți — Abrud.
- Victor Băbeșcu**, școala medie băieți — Arad.
- Macedon Linul**, școala medie băieți — Bistrița.
- Teodor Mureșan**, școala medie băieți — Carei.
- L. Peter**, școala medie băieți — Cehul Silvaniei.
- Iuliu Karsai**, școala medie băieți — Cluj.
- Antoniu Pecsvey**, școala medie băieți — Deva.
- Trifon Pușcariu**, școala medie băieți — Dicioșân-
mărtin.
- Ștefan German**, școala medie băieți — Hateg.
- Traian Potra**, școala medie băieți — Huedin.
- Alexandru Man**, școala medie băieți — Lăpușul
Unguresc.
- V. Sreiu**, școala medie băieți — Lipoova.
- Ștefan Magda**, școala medie băieți — Lupeni.
- Anton Blickling**, școala medie băieți, Mодоș.
- Nic. Pintea**, școala medie băieți — Ocenele Mureșului
- Ioan Banyai**, școala medie băieți — Odorheiu.
- Enache Tepeneag**, școala medie băieți — Orșova.
- Simion Răduș**, școala medie băieți — Peeriamoș.
- Ioan Odor**, școala medie băieți — Satulung.
- Dtru Lepadatu**, școala medie băieți — Săliște.
- I. Popp**, școala medie de băieți — Satu-Mare.
- Teodor Bucurescu**, școala medie băieți — Sân-
miclăușul Mare.
- Mihail Pleș**, școala medie băieți — Sântana.
- Silviu Cărpinișan**, școala medie băieți — Sebeș-
Alba.
- Ida Gizler**, școala medie băieți — Sft. Gheorghe.

- Trandafir Preda**, școala medie băieți — Sibiu.
Robert Müller, școala medie băieți — Tg.-Mureș.
Martin Balazs, școala medie băieți — Tg.-Săcuilor.
Ioan Păscu, școala medie băieți — Vințul de sus.
Livia Triff, școala medie fete — Abrud.
A Boldar, școala medie fete — Aiud.
Ioan Leșianu, școala medie fete — Baia-Mare.
Macedon Linul, școala medie fete — Bistrița.
Ilie Orzescu, școala medie fete — Caransebeș.
Teodor Mureșan, școala medie fete — Carei Mari.
Iuliu Karsai, școala medie fete — Cluj.
Ioan Bot, școala medie fete — Dej.
Maria Ploner, școala medie fete — Deva.
Trifon Pușcariu, școala medie fete — Dicioșân-
 mărțin.
Gh. Dragoș, școala medie fete — Făgăraș.
Aurustin Ciceovan, școala medie fete — Gherla.
Olimpia Teodoru, școala medie fete — Hunedoara.
Ioan Caba, școala medie fete — Lugoj.
Halmaçvi Samu, școala medie fete — Odorheiu.
Maria Mosora, școala medie fete — Orăștie.
Iosif Stanca, școala medie fete — Reșița.
Trandafir Preda, școala medie fete — Sibiu.
Mihai Vitez, școala medie fete — Sighișoara.
Adela Meseșian, școala medie fete — Simleu.
Martin Balazs, școala medie fete — Tg.-Săcuilor.
Mihai Găzdac, școala medie fete — Turda.
Lucreția Criste, școala medie fete — Zălau.
Parteni Duca, școala medie fete — Zlatna.
Simion Gocan, școala medie fete — Tg.-Mureș.
Anetta Nemeș, școala medie fete — Brad.
Dr. Pavel Roșca, școala normală băieți — Cluj.
Const. Sporea, școala norm. băieți — Deva.
Const. Sudețianu, școala norm. băieți — Oradea.
I. Roman, școala norm. băieți — Satu-Mare.
Dumitru Simion, școala norm. băieți — Sighet.
Dr. A. Popovici, școala norm. băieți — Timișoara.
Corneliu Pop, școala normală băieți — Zălau.
Georgescu Cornelia, școala norm. fete — Arad.
Livia Coroianu, școala norm. fete — Cluj.
Alexandrina Teodorescu, școala norm. fete —
 Oradea.
Dr. Victor Bârlea, școala normală fete — Lugoj.
Ghorghe Bota, școala norm. fete — Sft.-Gheorghe.

Maria Popescu Bogdan, șc. norm. de copii, Brașov.
Ioan Prier, școala sup. comercială — Brașov.
Alex. Ionescu, școala sup. comercială — Cluj.
Ștefan German, școala sup. comercială — Hateg.
Vasile Suciu, școala sup. comercială — Lipova.
Enache Tepeneag, șc. sup. comercială — Orșova.
Trandafir Preda, școala sup. comercială — Sibiu.
Geza Greb, școala de meserii — Zlatna.
Pavel Percea, școala de meserii — Arad.
Gh. Mihailescu, școala de meserii — Brașov.
D. Zăvoianu, școala de meserii — Viștea de jos.
Ștefan Focea, școala de meserii — Satu-Mare.
George Onescu, școala de meserii — Cosnădie.
Augustin Sontag, școala de meserii — Oradea.
Ludovic Pillich, școala de meserii — Odorheiu.
Cornel Liuba, școala de meserii — Timișoara.
Leopold Chilf, școala de meserii — Tg.-Mureș.

VI. RESORTUL JUSTIȚIEI :

Șef de Resort: **Dr. Aurel Lazar**
 Secretar General: **Dr. Alexandru Marta**
 Șefi de Secție: **Dr. Ioan Papp**
 Dr. Cornel Crăciunescu

ȘEFII INSTANȚELOR JUDECĂTOREȘTI SUPERIOARE (CURȚII DE APEL ȘI TRIBUNALE)

CURȚI DE APEL

1. Curtea de Apel, Cluj

Președinte: **Dr. Pompeiu Miesă**
 Președinți de Senat: **Dr. Gavril Kindriș**
 Alexandru Onaciu
 Dr. Ioan Papp
 Procuror: **Dr. Alexandru Pop**

2. Curtea de Apel, Târgu Mureș

Președinte: **Dr. Romul Pop**
 Președinte de Senat: **Dr. Ioan Popovici**
 Procuror General: **Emil Fildan**
 apoi **Dr. Mihai Grosșanur**
 Victor Anean

3. Curtea de Apel Oradea

Primpreședinte: Dr. Ioan Popovici
 Primpreședinte de Senat: Dr. Simion Chețianu
 Procuror General: Dr. Dumitru Chiroiu
 apoi Emil Fildan

4. Curtea de Apel Timișoara

Primpreședinte: Dr. Alexandru Marta
 Primpreședinte de Senat: Dr. Dem. Bălaș
 Procuror General: Dr. Cornel Crăciunescu
 Dr. Gropșan

CONTENCIOSUL ADMINISTRATIV

Primpreședinte: Dr. Octavian Russu
 Președinte: Dr. Dem. Pop

TRIBUNALE

Primpreședinți:
 Cluj: Dr. Laurențiu Nestor
 Târgu-Mureș: Dr. Gheorghe Repede
 Alba: Dr. Eugen Pop, apoi
 Dr. Victor Constantinescu
 Bistrița Năsăud: Dr. Nicolae Pop
 Brașov: Dr. Petru Meleş
 Turda: Alexandru Fărcășanu
 Târnava-Mică: Teodor Radu
 Someș: Ioan Cherecheș
 Sibiu: Iuliu Muntean
 Hunedoara: Moise Savu
 Sălaj: Dr. Vasile Gyurko
 Satu-Mare: Dr. Silviu Pop
 Maramureș: Alexandru Lazar
 Arad: Dr. Vasile Avramescu
 Lugoj: Dr. Ioan Ioanoviei
 Severin: Dr. Gheorghe Lobonțiu
 Bihor: Dr. Simion Chețian
 Timișoara: Timotei Radu
 Odorheiu: Alcăsiu Sabo, apoi
 Alaxandru Breban

VII. RESORTUL FINANTELOR :

Șeful Resortului: Dr. Aurel Vlad
 Secretar general: Ioan E. Lapedatu

- Şeful Secţiei prezidiale:** **Dr. Gheorghe Nedici**
Referenţi: **Ioan Boilă**
Ştefan Popa
Dr. Petru Florian
- Monopolurile Statului:**
Referenţi: **Victor Mureşian**
Silviu Paul
- Secţia Contribuţiunilor**
Directe:
Referenţi: **Valer Petco**
Dr. Virgil Pagubă
- Secţia Contribuţiunilor**
Indirecte:
Referenţi: **Dumitru Cusman**
Dr. Gheorghe Borşan
- Secţia salariilor şi pensii-**
lor şi contabilităţii:
Şeful Secţiei: **Dr. Titus Dragonescu**
Referenţi: **Ilie Victorian Cucu**
Gheorghe Anghel
- Secţia: Afacerilor tehnice**
a minelor erariale de
mine:
Şeful Secţiei: **Vaşile Lazar inginer**
- Direcţiunea centrală a**
serviciului tehnic pen-
tru măsurare de pă-
mânt:
Şeful: **insp. geon. Alexiu Muntean**
şef director.

ADMINISTRATORI FINANCIARI:

1. Jud. Alba: **Ignea Valeriu** (Aiud, Alba-Iulia).
2. Jud. Arad: **Arsenovci Iuliu** (Arad).
3. Jud. Bihor: **Maros Gavril** (Arad).
4. Jud. Braşov şi Făcăraş: **Cinu Ioan** (Braşov).
5. Jud. Caraş şi Severin: **Moldovan Iuliu** (Lugoş).
6. Jud. Ciuc: **Schuster Oliver** (Mereurea-Ciuc).
7. Jud. Cluj: **Toşa Vaşile** (Cluj).
8. Jud. Hunedoara: **Dr. Velţian Vector** (Deva).
9. Jud. Maramureş: **Coman Gheorghe** (Sighet).
10. Jud. Mureş: **Margneanţiu Titus** (Târgu-Mureş).
11. Jud. Năsăud: **Dr. Lazar Cornel** (Bistriţa).

12. Jud. Odorhei: **Nemeth Adalbert** (Odorhei).
13. Jud. Sălaj: **Garaczi Alexandru** (Zălau).
14. Jud. Satu-Marc: **Phachy Iuliu**, (Carei-Mari).
15. Jud. Sibiu: **Dr. Tăbăcariu Valeriu** (Sibiu).
16. Jud. Someș: **Pop Emil** (Dej).
17. Jud. Târnava-Mare: **Toma Samuel** (Sighișoara).
18. Jud. Jud. Târnava-Mică: **Pap Ludovic** (Dicio-Sânmartin).
19. Jud. Treiscaune: **Tăran Victor** (Sf. Gheorghe).
20. Jud. Timiș-Torontal: **Zador Maurițiu** (Timișoara)
21. Jud. Turda: **Dr. Ciuta George** (Turda).

VIII. RESORTUL DE AGRICULTURĂ ȘI COMERȚ:

Șef de Resort:	Dr. Victor Bontescu
Secretari generali:	
pentru Comerț:	Ionel Comșa
pentru Agricultură:	Vasile C. Osvadă
Șefi de Secții:	
Secția prezidențială:	Virgil Comsa
„ reforma agrară:	Dr. Petre Poruțiu
„ zootehnică:	Tiberiu Cristea
„ silvică:	Liviu Marțian
„ domenii:	Fabiu Toma
„ agricultură:	Valer Pop
„ înv. agricol:	Constantin Martinovici
„ comerț interior:	Nicolae Munthiu
„ com. mat. lemn:	Simion Demian
„ contabilitate:	Emil Lupea
Reprezentanța Viena:	Antoniu Tătuțu
Delegat pt. legături cu străinătatea:	Adrian Oțoiu

IX. RESORTUL INDUSTRIE:

Șef de Resort:	Iosif Jumanca , apoi Dr. Mihai Popoviciu
Secretar General:	ing. Eugen Munteanu
Secretar:	ing. Cornel Buia

DIRECȚIUNEA MINELOR:

a) Director General:	ing. Victor J. Blașianu
b) Sub-Dir. general:	ing. Ioan Andrea
c) Directorul cont.:	Iuliu Pop

d) **Directori externi:**

- 1) la Uzin. de fier Cujir: ing. **Andrei Lupan**
 2) la Uzin. de fier din Hunedoara: ing. **Iosif Onciu**
 3) la Min. din Baia Mare: ing. **Alexandru Ianeu**
 4) la Min. din V.-Jiului: ing. **Iosif Ianeu**

DIRECȚIUNEA INDUSTRIEI:

- Director: a) ing. **Dr. Traian Pascuțiu**
 și după trecerea dsale la C. F. R.
 b) ing. **Ioan Viciu**

SERVICIUL INTERN:

- Secția textilă: **Iuliu Albini și Iz. Florianu**
 Secția chimică: ing. **Fr. Ambruș** și Dr. ing. **Ferdinand Blankenberg**
 Industria meică: **Col. Artur Melze și F. Bisenberger**

BCU Cluj / Central University Library Cluj

SERVICIUL EXTERN:

- Serviciu extern: ing. **Alexandru Hossu Hermann Wild**
 Insp. reg.: la Cluj: ing. **Damian David**
 „ „ Sibiu: ing. **Silviu Crăciunaș**
 „ „ Brașov: ing. **Rudolf Bunsehek**
 „ „ Timișoara: ing. **F. Fabrițus**
 „ „ Tg.-Mureș: ing. **Carol Donner**
 La Arad: ing. **Traian Trâmbițeanu.**

DIRECȚIUNEA MĂSURILOR ȘI GREUTĂȚILOR:**SERVICIUL INTERN:**

- Director General: ing. **Theodor Filipescu**
 Șeful contabilității: **Constantin Vior**

Serviciul extern:

Inspectoratul Cluj: **Ioan Chișila**
 ” Sibiu: **Virgil Salvan**
 ” Oradea: **Vasile Lunu**
 ” Timișoara: **ing. Cornel Ponovicu**
 Serviciul aprovizionării:
 Director: **E. Negruțiu ing. agr.**

X. RESORTUL DE COMUNICAȚIE ȘI ALIMENTARE :

Șef de resort: **Dr. Romul Boila.**
 Secretar general la Comunicații: **Ing. Leo Bohățiel.**
 Secretar general la Alimentare: **Dr. Const. Missits.**

SERVICII DIN RESORTUL COMUNICAȚIILOR :

DIRECȚIUNEA CENTRALĂ AL C. F. R. CLUJ :

Director Central: **Ing. Leo Bohățiel.**
 Director: **Dr. Traian Păscuțiu.**
 Directorul Intretinerii: **Ing. Nic. Stanciu.**
 Directorul Tracțiunii: **Ing. Stefan Andrei.**
 Directorul Personalului: **Vasile Oana.**
 Ing. Inspector General: **Dumitru Frâncu.**
 Directorul Economatului: **Ing. V. Miga.**
 Directorul Comercial: **Malitja Alexandru.**
 Director Regional C. F. R. Cluj: **Ing. Ioan Hossu.**
 Director Regional C. F. R. Arad: **Ing. Gh. Ispravnic.**

DIRECȚIUNEA CENTRALĂ P. T. T. CLUJ :

Director Central: **Ing. Augustin Maior.**
 Subdirector: **Dr. Ioan Chișiu.**
 Director P. T. T. Cluj: **Nicolae Ilie.**
 Director P. T. T. Oradea: **Dr. Victor Bolechiș.**
 Director P. T. T. Timișoara: **Ing. Vasilie Cornea.**

DIRECȚIUNEA LUCR RILOR PUBLICE :

Director General: **Ing. Eugen Tilea.**

SERVICII DIN RESORTUL ALIMENTĂRII :

Director **Dr. Ion Dragu.**
 Delegatul Resortului la Tisa: **Emil Negruțiu.**

XI. RESORTUL DE ORGANIZARE :

Şef de Resort : Dr. **Ioan Suci**
 Secretar general : Dr. **Valer Moldovan**
 Şefi de secție : Dr. **Emil Monția**
 Dr. **Vasile Avramescu**

XII. RESORTUL CODIFICĂRII :

Şef de resort : Dr. **Emil Hațieganu**
 Şefi de secție : Dr. **Camil Negrea**
 Dr. **Traian Pop**
 Dr. **Ion Motoc**

XIII. RESORTUL PROPAGANDEI :

Şef de resort : **Octavian Goga**
 Secretar general : **Ion Montani**

XIV. RESORTUL OCROTIRILOR SOCIALE :

Şef de resort : **Ioan Flueraş**
 apoi Dr. **Tib. Brediceanu**
 Secretar general : Dr. **Iuliu Moldovan**
 Direcția sănătății, şef : Dr. **Maius Sturza**
 Consilieri de secție : Dr. **Iuliu Anca**
 Dr. **Vasile Ilea**
 Dr. **Petru Vlad**
 Direcția Ocrotirilor, şef : Dr. **Lazăr Popoviciu**
 Consilieri de secție : Dr. **Eleonora Lemenyi**
 Dr. **Octavian Costea**
 Direcția tehnică : **Ing. Alfred Binder**
 Direcția contabilității : **Bazil Ternăveanu**
 Direcția administrativă : **Iosif Popoviciu**
 Contenciosul : Dr. **Tudor Moisil**
 Direcția asigurărilor sociale : Dr. **Aurel Vasile**
 Dep. de medicamente farm. : **Gheorghe Căteanu**
 Economat : **Emil Nemeş**
 Inspector al Muzeelor : Dr. **Coriolan Petran** <
 Inspector al Teatrelor : **Emil Isac**

MEDIICI PRIMARI DE JUDEȚ :

1. Alba : Dr. **Alexandru Fodor**
2. Arad : Dr. **Atanase Brădeanu**

3. Bihor: Dr. **Nicolae Popovici**
4. Bistrița-Năsăud: Dr. **Iulian Chitul**
5. Brașov: Dr. **Teodor Sbârcea**
6. Caraș-Severin: Dr. **Valer Olaru**
7. Ciuc: Dr. **Alexandru Veress**
8. Cojocna: Dr. **Bazil Bașiota**
9. Făgăraș: Dr. **Oscar Hamorszky**
10. Hunedoara: Dr. **Nicolae Robu**
11. Maramureș: Dr. **Ioan Rednic**
12. Mureș-Turda: Dr. **Tit. Liviu Tilea**
13. Odorhei: Dr. **Șofron Comșa**
14. Sălaj: Dr. **Iosif Fărcaș**
15. Satu-Mare: Dr. **Sigismund Popp**
16. Solnoc-Dobâca: Dr. **Leonida Domide**
17. Sibiu: Dr. **Heinrich Schuller**
Dr. **Nicolae Comșia**
18. Târnava-Mare: Dr. **Felix Pildner v. Steinburg**
19. Târnava-Mică: Dr. **Bela Bathory**
20. Timiș-Torontal: **Alex. Bechnitz**
Dr. **Roman Rudneanu**
21. Treiscaune: Dr. **Ioan Popa**
22. Turda-Arieș: Dr. **Alexandru Kolozsváry**
Dr. **Iuliu Anca**

BCU Cluj / Central University Library Cluj

MEDICI ȘEF DE MUNICIPIU :

1. Arad: Dr. **Maurițiu Tisch**
Dr. **Vasile Cucu**
2. Cluj: Dr. **Ioan Totolanu**
3. Satu-Mare: Dr. **Emeric Vajay**
4. Sibiu: Dr. **Daniel Czikelius**
5. Târgu-Mureș: Dr. **Basil Ternăveanu**
Dr. **Aurel Iustian**
6. Timișoara: Dr. **Octavian Proșteanu**
7. Oradea-Mare: Dr. **Ladislau Mayer**

INSPECTORI DE IGIENĂ :

1. Cluj: Dr. **Titu Slăvoacă**
2. Brașov: Dr. **Nicolae Căliman**
3. Tg. Mureș: Dr. **Victor Groza**
4. Oradea: Dr. **Leonte Munteanu**
5. Sibiu: Dr. **Lazar Popoviciu**
6. Timișoara: Dr. **Ioan Teleguț**
7. Sătmăre: Dr. **Alexandru Dumbrăviceanu**

Adaus :

La pagina 41 la „Resortul externalor“

**Delegați în străinătate : Dr. Ghiță Pop
Iosif Schiopul
Emil Isac
Aurel Esca**

La pagina 52 „Resortul de Agricultură și Comerț“

COMITETUL AGRAR PENTRU ARDEAL ȘI BANAT :

Preș. : Moise Savu

**Membrii : Dr. Moise Ienciu
Dr. Ioan Marciac
Dr. Nicolae Opreanu
Dr. Ioan Pap
Dr. Valentin Poruțiu
Ștefan Roșian
Dr. Ștefan Rozvan
Dr. Rudolph Schuler
Dr. Ioan Suci
Dr. Simion Tămaș
Dr. Gavril Tripon**
